

MODIFICĂRI LEGISLATIVE PRIVIND VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR ȘI VIOLENȚA ÎN FAMILIE: JURISPRUDENȚĂ RELEVANTĂ ȘI LACUNE ÎN PRACTICA JUDICIARĂ

LEGISLATIVE AMENDMENTS ON VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC VIOLENCE: RELEVANT JURISPRUDENCE AND GAPS IN JUDICIAL PRACTICE

Natalia SAITARLÎ

Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

Facultatea de Drept și Administrație Publică

Catedra Științe Politice și Administrative

E-mail: saitarli@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1147-4477

Rezumat: *Prevenirea și combaterea violenței în familie, ca element al politicii naționale de ocrotire și sprijinire a familiei, reprezintă o preocupare majoră a Guvernului Republicii Moldova. Prin adoptarea legii-cadru cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie s-a făcut un pas important în crearea mecanismului instituțional și operațional de soluționare a cazurilor de violență în familie, marcând asumarea și implementarea de către Republica Moldova a angajamentelor internaționale de respectare a drepturilor omului.*

Scopul studiului este de a analiza modificările reglementărilor privind violența împotriva femeilor și violența în familie, de a evidenția neajunsurile în mecanismul de aplicare a acestor reglementări cu propunerea anumitor soluții.

Cuvinte-cheie: *autoritățile publice, violența, tehnologii informaționale*

Abstract: *The prevention and combating of family violence, as an element of the national policy of protecting and supporting the family, represents a major concern of the Government of the Republic of Moldova. Through the adoption of the framework law on the prevention and combating of family violence, an important step was taken in the creation of the institutional and operational mechanism for solving cases of family violence, marking the assumption and implementation by the Republic of Moldova of international commitments to respect human rights. The purpose of the study is to analyze the changes in regulations regarding violence against women and domestic violence, to highlight the shortcomings in the mechanism for applying these regulations and to propose certain solutions.*

Keywords: *public authorities, violence, information technologies*

Introducere

Violența împotriva femeilor și violența în familie reprezintă una dintre cele mai grave și răspândite infracțiuni în lume, prin care se încalcă drepturile și demnitatea femeilor. Acest fenomen există în toate statele lumii, indiferent de modul de organizare politică sau economică a acestora, bunăstarea societății, rasă, cultură¹.

*Conform Legii Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, Nr. 45 din 01.03.2007 violență în familie reprezintă acte de violență fizică, sexuală, psihologică, spirituală sau economică, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare ale altei persoane, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, comise de către un membru de familie în privința altui membru al aceleiași familii, prin care s-a cauzat victimei prejudiciu material sau moral*².

Violența poate fi de mai multe forme: fizică, psihologică, sexuală, spirituală, economică ori abuz economic. Orice formă de violență se manifestă prin anumite acțiuni din partea agresorului față de victimă.

De exemplu, violența fizică se manifestă prin îmbrânciri, pâlmuiri, loviri cu/de obiecte, lovituri cu picioarele sau cu pumnul, tragere de păr, izbirea victimei de pereți sau de mobilă, sugrumare, etc.

Violența psihologică se manifestă prin: umiliri și înjurături, batjocorire, criticarea opiniilor sau sentimentelor, amenințări cu bătaia, amenințare că o să ia copii, folosirea copiilor pentru a trezi sentimente de vină, neglijare, amenințare, distrugere demonstrativă a obiectelor, manipulări psihologice sau izolarea forțată de prieteni, familie, copii, școală și/sau serviciu, etc. *Abuzul emoțional este grav, deoarece rănilor emoționale ar putea să se vindece foarte greu.*

Violența sexuală se manifestă prin: constrângere la relații sexuale sau atingeri nedorite, contactul sexual continuat după cererea de a-l opri, sau forțarea cuiva să se supună la o relație sexuală neprotejată sau umilitoare.

Violența spirituală se manifestă prin: limitarea sau interzicerea practicării unui cult religios sau unui mod de viață.

Violența economică se manifestă prin: interzicerea de a avea sau păstra un serviciu, limitarea accesului la veniturile și bunurile familiei, de a avea bani proprii, lipsire de mijloace de existență precum hrană, medicamente, etc.

Abuz economic: încercarea de a face persoana dependentă financiar, de exemplu menținerea unui control total asupra resurselor financiare, îngrădirea accesului la bani, interzicerea frecventării școlii/continuării studiilor sau angajării la un post de muncă³.

Caracteristicile principale ale violenței în familie sunt următoarele:

- violența în familie este un comportament învățat;
- violența în familie este un comportament repetitiv și cuprinde diferite tipuri de abuz care pot trece dintr-unul în altul sau în combinație;
- fătătorul este cauza violenței domestice și nu consumul de alcool, victima sau relațiile dintre ei;
- pericolul pentru victimă și copii crește pe timpul separării dintre parteneri;
- comportamentul victimei depinde de modurile de supraviețuire la care a aderat⁴.

¹ <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2021/04/Raport-2020-privind-violen%C8%9Ba-%C3%AEn-familie-%C8%99i-fa%C8%9B%C4%83-de-femei.pdf> Raport-2020-privind-violenta-in-familie-si-fata-de-femei.pdf (vizitat 01.12.2025)

² Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. Nr. 45 din 01.03.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.03.2008, nr. 55-56.

³ <https://ardom.ro/articole/ce-este-violenta-in%20familie> Drepturile omului. (vizitat 01.12.2025)

⁴ Idem

Cum demonstrează practica, cu regret, violența în familie are un caracter ciclic, care nu se oprește de la sine. După „explozii de violență” vine o perioadă de împăcare, momente în care agresorul promite că „nu se va mai întâmpla”, după care vine o altă „furtună”. Cu timpul, actele de violență devin tot mai frecvente și mai grave, iar perioadele blânde devin tot mai scurte sau dispar cu totul și ciclul de violență continuă.

Prevenirea și combaterea violenței în familie, ca element al politicii naționale de ocrotire și sprijinire a familiei, reprezintă, demult, o preocupare majoră a Guvernului Republicii Moldova. Mai întâi, prin adoptarea, în anul 2007, a legii-cadru cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie s-a făcut un pas important în crearea mecanismului instituțional și operațional de soluționare a cazurilor de violență în familie, marcând asumarea și implementarea de către Republica Moldova a angajamentelor internaționale de respectare a drepturilor omului. În al doilea rând, prin înființarea, în anul 2023, a Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie – autoritate administrativă centrală din subordinea Guvernului Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie, autoritate administrativă centrală din subordinea Guvernului¹.

Scopul studiului este de a analiza modificările reglementărilor privind violența împotriva femeilor și violența în familie, de a evidenția neajunsurile în mecanismul de aplicare a acestor reglementări cu propunerea anumitor soluții.

Metodologia cercetării

Pentru elaborarea acestui studiu au fost folosite diferite metode de cercetare ca: metoda rațională, care a fost aplicată la studiul juridic al fenomenului; metoda analizei logice, axată pe ideea utilizării raționamentelor logice, metoda ce a permis argumentarea juridică a opiniilor contrare, inclusiv a interpretărilor legale a reglementărilor; metoda analizei critice, care a permis sintetizarea și examinarea, inclusiv critică, a prevederilor normative; etc.

Rezultate

Astfel, cum mai am menționat, conform ultimelor modificări, și anume în anul 2023, în Republica Moldova a fost înființată Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie – autoritatea administrației publice sub ordinea Guvernului. Rolul formării Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (ANPCV) constă în implementarea și coordonarea politicii publice împotriva violenței asupra femeilor și în familie, și în promovarea dialogului între sectoarele public, necomercial și societatea civilă pentru protejarea drepturilor femeilor².

Reieșind din misiunea sa ANPCV a elaborat *Instrucțiune privind mecanismul de cooperare intersectorială în cazurile de violență în familie*, datorită căreia este posibil să fie stabilit procesul de interacțiune între reprezentanții diferitor autorități publice cu competențe în domeniu, în vederea instituirii unui sistem intersectorial eficient de cooperare în cazurile de violență în familie.

La fel, ANPCV a elaborat principii pe care este posibilă să fie organizată cooperarea intersectorială pentru asistența și protecția victimelor violenței în familie³:

1) principiul egalității de gen – conform acestui principiu, instituțiile responsabile de intervenția, în cazurile de violență în familie, sunt obligate să asigure cooperarea intersectorială,

¹ <https://anpcv.gov.md/en> Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie, autoritate administrativă centrală din subordinea Guvernului (vizitat 01.12.2025)

² Idem

³ Idem

pornind de la conștientizarea conexiunii între egalitatea de gen și violența în familie și, recunoscând faptul că, violența în familie reprezintă o expresie a relațiilor inegale de putere între femei și bărbați;

2) principiul abordării individuale și centrate pe victimă prevede că drepturile, necesitățile și doleanțele victimelor violenței în familie trebuie să fie prioritare, fiind luate în considerare diverse riscuri și vulnerabilități, impactul deciziilor, acțiunile întreprinse, inclusiv evitarea victimizării secundare a victimelor violenței în familie;

3) principiul respectării drepturilor omului constă în intervenția intersectorială, care este bazată pe standardele internaționale în domeniul drepturilor omului, victimele violenței în familie fiind asigurate cu servicii de plasament, asistență juridică, asistență medicală, consiliere psihologică, și tratate cu respect și demnitate, asigurând autonomia victimelor violenței în familie. Principiul presupune respectarea drepturilor agresorilor și tratarea lor cu respect și demnitate;

4) principiul siguranței și securității victimelor violenței în familie prevede cooperarea intersectorială, care este necesar să fie oferită astfel, încât să fie prioritizate siguranța și securitatea victimelor violenței în familie, și a copiilor acesteia;

5) principiul abordării sensibile la dimensiunea de gen, vârstă și mediul cultural – cooperarea intersectorială este necesar să fie asigurată cu recunoașterea dinamicii de gen, a impactului și consecințelor violenței împotriva femeilor, circumstanțelor individuale și experiențelor de viață ale femeilor și fetelor, luând în considerare vârsta, cultura, etnia și preferințele lor lingvistice;

6) principiul nediscriminării – subiecții violenței în familie este necesar să fie tratați fără discriminare bazată pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență etnică, avere, naștere, stare civilă, statut educațional și socio-economic, dizabilitate sau oricare alt criteriu;

7) principiul respectării confidențialității – confidențialitatea este necesar să fie respectată la toate etapele cooperării intersectoriale;

8) principiul responsabilizării agresorilor familiari – agresorul poartă răspundere conform legii pentru actele de violență produse în familie;

9) principiul cooperării și interoperabilității – organele abilitate cu competențe în domeniu vor interveni prompt, pe domeniul de competență, la fiecare sesizare despre actele de violență în familie și vor coopera în vederea stabilirii tuturor circumstanțelor cauzei, asigurării protecției victimei și tragerii la răspundere a agresorului.

Suntem pe deplin de acord că numai prin cooperarea tuturor autorităților publice competente, într-devăr, este posibilă combaterea și prevenirea violenței în familie. Rolul și mecanismul de cooperare a acestor autorități ANPCV a redat prin următoarea schemă:

De executarea și ordinului de restricție de urgență, și ordonanței de protecție de către agresor este responsabil atât polițist, cât și consilier de probațiune. Programul adresat consilierilor de probațiune, care are ca scop reabilitarea agresorilor familiari de către ei este prevăzut în *Ghidul consilierului de probațiune în activitatea cu programe probaționale*, elaborat în anul 2017. Ideea centrală a acestui program constă în crearea contextului de schimbare al comportamentului violent la cel non-violent pentru agresorii familiari. Acest program a fost adaptat la contextul Republicii Moldova în baza Modelului DULUTH „Crearea unui proces de schimbare pentru bărbați care maltratează” și vine să ajute consilierul de probațiune cu un cadru conceptual și tehnici care să-i ghideze în activitatea de comunicare pentru un impact comportamental în rândul celor care comit abuzuri în familie¹.

Din cele analizate, putem concluziona că statul, pe parcursul anilor, a determinat foarte clar competența fiecărui participant în procedură din domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

Discuții

Ce se referă la modificări în cadrul normativ, în ultimii ani, privind acest domeniu, putem menționa următoarele:

- Prin Legea nr. 252 din 10 iulie 2025² au fost efectuate modificări în Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie Nr. 45 din 01.03.2007. La art. 2, la definiția violenței fizice, în afară de *vătămarea intenționată a integrității corporale ori a sănătății*, s-a adăugat noțiunea de *maltratare*. La definiția violenței psihologice s-a adăugat: *inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice*. La definiția violenței economice s-a adăugat: *extragere mijloacelor de pe conturile bancare ale victimei fără permisiunea acesteia; impunere la munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv a unui membru de familie minor; alte acțiuni cu efect similar*. Ne aliniem de opinie că, incriminarea actelor de persecuție reprezintă un pas esențial în recunoașterea violenței psihologice și digitale ca forme grave de violență, cu impact profund asupra vieții, siguranței și sănătății victimelor.

- La fel, Codul penal al Republicii Moldova a fost completat cu o nouă normă care incriminează actele de persecuție (stalking), inclusiv în mediul online.

Astfel, Codul penal³ a fost completat cu Articolul 169¹ – Acte de persecuție, care prevede:

Articolul 169¹. Acte de persecuție

(1) *Persecutarea în mod sistematic a unei persoane căreia i s-a cauzat o stare de anxietate, frică pentru siguranța proprie ori a rudelor apropiate, fiind constrânsă să își modifice conduita de viață, săvârșită prin:*

a) *urmărirea persoanei, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al rețelelor de comunicații electronice;*

b) *supravegherea locuinței persoanei, a locului de muncă sau a altor locuri frecventate de către aceasta;*

¹ https://old.probatune.gov.md/tc_userfiles/file/Instruțiuni_regulamente/Ghidul%20consilierului%20de%20proba%C8%9Bune%20C3%AEEn%20activitatea%20cu%20programe%20proba%C8%9Bionale.pdf Ghidul consilierului de probațiune în activitatea cu programe probaționale (vizitat 05.12.2025)

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150197&lang=ro Legea Republicii Moldova pentru modificarea unor acte normative. Nr. 252 din 10.07.2025. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.08.2025, nr. 430-433. (vizitat 05.12.2025)

³ Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985-XVI din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr. 128-129.

c) *contactarea sau încercarea de a contacta prin orice mijloc sau prin intermediul altei persoane, se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 750 de unități convenționale, sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 180 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani.*

(2) *Aceleași acțiuni săvârșite asupra unui membru de familie se pedepsesc cu amendă în mărime de la 600 la 1000 de unități convenționale, sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.*

Prevederile vor intra în vigoare la data de 14 februarie 2026. Suntem de acord cu opinia autorilor de specialitate că noile prevederi consolidează cadrul legal de protecție a victimelor și oferă autorităților instrumente clare pentru sancționarea comportamentelor de hărțuire repetată și intruzivă.

Numai, practica demonstrează că, problemele în implementarea prevederilor *prin tehnologiile informaționale sau al comunicațiilor electronice* vizează lacune în **infrastructură** (acces inegal, viteza), **securitatea cibernetică** (riscuri, confidențialitate), **competențe digitale** (lipsa personalului calificat, alfabetizare redusă), **costuri** (investiții mari inițiale), **reglementări** (încă lente), și **rezistența la schimbare** (utilizatori, instituții), ducând la excludere digitală și ineficiență, în ciuda potențialului de transformare digitală a guvernanței, serviciilor și economiei.

De exemplu, probleme în infrastructură și acces se manifestă prin aceea că zone rurale sau au conectivitate slabă sau n-au deloc, ori infrastructură este învechită, insuficientă pentru aplicații avansate; lipsă de personal calificat – dificultatea de a găsi experți în securitate; investiții majore – costuri ridicate pentru implementarea, întreținerea și modernizarea sistemelor IT; eșecul adopției – utilizatorii nu adoptă noile platforme din cauza complexității; lipsei finanțelor etc.

Pentru implementarea cu succes a prevederilor normative sus-menționate este necesară o abordare holistică, cu investiții în infrastructură, formarea personalului, securitate și un cadru legislativ adaptabil, pentru a preveni violența psihologică *prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice*.

Concluzii:

Din cele analizate putem generaliza că, într-devăr, modificările efectuate prin Legea Nr. 252 din 10.07.2025, în domeniul violenței domestice, este nu numai un un pas decisiv în armonizarea legislației naționale cu prevederile Convenției de la Istanbul și cu standardele internaționale de protecție a victimelor violenței, dar și un semnal puternic că Republica Moldova a ales să protejeze demnitatea și drepturile fiecărei femei și fete.

Numai pentru aplicarea reglementărilor noi cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, pentru protejarea mai bună a victimelor violenței de familie, și anume în cazul violenței psihologice *prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice, actelor de persecuție*, este necesar să fie efectuat încă mult de către stat: investiții în infrastructură (viteza internetului), utilajul tehnic modernizat pentru autoritățile/instituțiile competente, programele eficiente, și cel mai principal, personalul calificat.

Referințe bibliografice:

1. <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2021/04/Raport-2020-privind-violen%C8%9Ba-%C3%AEn-familie-%C8%99i-fa%C8%9B%C4%83-de-femei.pdf> Raport-2020-privind-violenta-in-familie-si-fata-de-femei.pdf
2. Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. Nr. 45 din 01.03.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.03.2008, nr. 55-56.
3. <https://ardom.ro/articole/ce-este-violenta-in%20familie> Drepturile omului.

4. <https://anpcv.gov.md/en> Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie, autoritate administrativă centrală din subordinea Guvernului
5. <https://antiviolența.md/wp-content/uploads/2021/02/Ghid-EMT-WEB-romana.pdf> Ghid-EMT-WEB-romana.pdf
6. https://old.probațiune.gov.md/tc_userfiles/file/Instrucțiuni_regulamente/Ghidul%20consilierului%20de%20proba%C8%9Biune%20%C3%AEn%20activitatea%20cu%20programe%20proba%C8%9Bionale.pdf Ghidul consilierului de probațiune în activitatea cu programe probaționale
7. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150197&lang=ro Legea Republicii Moldova pentru modificarea unor acte normative. Nr. 252 din 10.07.2025. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.08.2025, nr. 430-433.
8. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985-XVI din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr. 128-129.